

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Vivulskio g. 11, LT-03162 Vilnius, tel. (+370 5) 266 4201, faks. (+370 5) 266 4209,
el. p. post@socmin.lt, <https://socmin.lrv.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 1886 03515

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Nr.

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – Ministerija) kartu su Valstybės duomenų agentūra (toliau – Agentūra) parengė ir teikia svarstyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lygių galimybių, moterų ir vyrų lygių galimybių statistinio tyrimo“ projektą (toliau – Projektas). Projektu siekiama efektyviai formuoti lygių galimybių bei moterų ir vyrų lygių galimybių sričių politiką ir koordinuoti šių sričių politikos įgyvendinimą, atliekant statistinį tyrimą apie lygias galimybes bei moterų ir vyrų lygias galimybes (toliau – lygybės statistinis tyrimas) pagal sąraše nurodytus rodiklius. Patvirtinus Projekto priede esančias lygybės statistinio tyrimo temas, rodiklius ir dimensijas, bus sudarytos sąlygos Agentūrai statistinių ir administracinių duomenų pagrindu atlikti lygybės statistinį tyrimą. Lygybės statistinio tyrimas sudarytų galimybę gerinti horizontalaus principo „lygios galimybės visiems“ stebėseną, papildant ją plačios apimties ir detalumo duomenimis.

Toliau dėstomoje lentelėje pateikta informacija apie Projektu teikiamus pasiūlymus ir jiems įgyvendinti svarbi informacija.

1. Projektu sprendžiama problema ir jos priežastys

Aktualūs ir kokybiški duomenys būtini siekiant prisitaikyti prie nuolat besikeičiančio pasaulio, atsakyti į sprendimus priimančių viešų ar privačių asmenų, nacionalinių ar tarptautinių institucijų klausimus, kurie apima įvairias visuomenės ir (ar) jų grupių gyvenimo sritis. Patikima oficialioji statistika yra svarbi formuojant įrodymais pagrįstą politiką ir pasiekti efektyvių rezultatų užtikrinant valstybės, visuomenės ar individualius interesus¹. Statistinio tyrimo „Lyčių lygybės statistika“ teisinis pagrindas nurodytas 2019, 2020 ir 2021 m. Oficialiosios statistikos programose buvo Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. vasario 4 d. nutarimas Nr. 112 „Dėl Valstybinės moterų ir vyrų lygių galimybių 2015–2021 metų programos patvirtinimo“. Nuo 2022 m. kaip teisinis pagrindas nurodomas 2021–2030 metų nacionalinis pažangos planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimas Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“, nėra pakankamas, nes apima tik kelis lygybės statistinio tyrimo rodiklius. Būtina užtikrinti aktualių lygybės statistinių rodiklių rengimo tęstinumą ir stebėseną, todėl reikalingas naujas lygybės statistinio tyrimo reglamentavimas.

Patikimų ir kokybiškų duomenų lygybės srityje rinkimas gali padėti nustatyti, kokia yra skirtingų socialinių grupių padėtis visuomenėje, t. y. įvertinti, kokios socialinės grupės susiduria su sisteminėmis nelygybėmis ir (arba) diskriminacija, palyginti su kitomis visuomenės grupėmis, taip pat nustatyti sisteminių nelygybių ir (arba) diskriminacijos apraiškas ir apimtis. Pavyzdžiui, svarbu žinoti, su kokiais iššūkiais susiduria negalia turintys asmenys, kad būtų galima suprasti, kokią įtaką tai daro šių žmonių dalyvavimui darbo rinkoje, švietime, politiniame ir kultūriniame gyvenime.

¹ <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/Product/24090/oficialiosios-statistikos-organizavimas>.

Šiuo tikslu gali būti naudojami duomenys, Europos Sąjungos (toliau – ES) kontekste vadinami lygybės duomenimis (angl. *equality data*)².

Taigi, dėl šios priežasties, šiuo projektu inicijuojamas lygybės statistikos statistinio tyrimo teisinis pagrindas yra gerokai platesnis nei lyčių lygybės statistinis tyrimas ir į savo apimtį integruoja duomenų suskirstymą pagal tokias dimensijas kaip lytis, amžius, tautybė, negalios statusas, pilietybė, gyvenamoji vieta, administracinė teritorija ir kt. bei šių dimensijų derinius. Tematiškai lygybės statistinis tyrimas apima 11 temų, kurios atspindi skirtingas visuomenės gyvenimo sritis bei šalyje vykstančių socialinių, ekonominių procesų raišką tarp įvairių visuomenės grupių. Šiuo metu analizuojami skirtingų sričių rodikliai retai apima minimas dimensijas ir jų derinius, taip apribojant sąveikiškumą (angl. *intersectionality*) grįstos analizės galimybes.

Visuomenių raidos tvarumo iššūkių kontekste detali informacija apie įvairių visuomenės grupių demografinę, socialinę bei su sveikata susietą elgseną bei jų gyvenimo kokybę, teikia informaciją ir suteikia galimybę stebėti lygių galimybių horizontaliojo principo įgyvendinimą įvairiose srityse. Paminėtina, kad viešojo gyvenimo ir sprendimų priėmimo sritis savo apimtimi ir detalumu iš esmės nauja teminė sritis lygybės duomenų kontekste, kuri atlieptų poreikį stebėti įvairių visuomenės grupių aktyvumą ir jų reprezentavimą priimančiam viešojo gyvenimo sprendimus ir formuojant politiką.

Be kita ko, tyrimo³ išvados rodo, kad Lietuvoje nėra aiškiai reglamentuoto lygybės duomenų, kaip duomenų apimančių įvairius diskriminacijos pagrindus, rinkimo, o rekomendacijose minima, kad Lietuvoje būtina sukurti nacionalinį teisinį pagrindą lygybės duomenims rinkti, apdoroti, kaupti ir viešinti.

2. Projektu siūlomo teisinio reguliavimo esmė (siūlomas problemos sprendimas)

Projektu siūloma patvirtinti lygybės statistinio tyrimo temas, rodiklius ir dimensijas, taip sukuriant tinkamą teisinį pagrindą Agentūrai atlikti statistinį tyrimą ir skelbti statistinę informaciją Oficialiosios statistikos portale. Projektu reglamentuojama dabartinė rengiama rodiklių apimtis, kaip pavyzdžiui, nuolatinių gyventojų skaičius metų pradžioje, gimusiųjų skaičius, pabėgėlių skaičius, mokinių, ugdomų pagal bendrojo ugdymo programas, skaičius ir kt. pagal 11 temų (pavyzdžiui, demografija ir migracija, švietimas, sportas, namų ūkių gyvenimo sąlygos ir kt.), bei numatoma rodiklių plėtra, papildant rodiklių dimensijomis, tokiomis kaip lytis, amžius, tautybė, negalios statusas, pilietybė, gyvenamoji vieta, administracinė teritorija, bei papildant naujomis temomis ir rodikliais (pavyzdžiui, tema viešasis gyvenimas ir sprendimų priėmimas, ir rodikliai joje), aprėpianti nacionalinius oficialiosios statistikos vartotojų poreikius.

Šiuo metu Agentūra lygybės rodiklius skelbia portale <https://osp.stat.gov.lt>. Projektu siekiama suteikti teisinį pagrindą rodiklių plėtrai ir tolimesnei lygybės statistinių rodiklių stebėsenai bei statistinės informacijos rengimui valdžios institucijoms nustatant prioritetus, sudarant ilgalaikius gerovės ir lygybės gerinimo planus.

3. Pasiūlymų įgyvendinimo mechanizmas

Siekiant atlikti lygybės statistinį tyrimą pagal Projekte nurodytus rodiklius ir dimensijas suinteresuotos institucijos turės į Agentūros Valstybės duomenų valdysenos informacinę sistemą teikti pirminius duomenis, o jei institucijos neturi techninių galimybių teikti pirminius duomenis, turės pateikti parengtą suvestinę informaciją. Didžioji dauguma institucijų yra pasirengę teikti duomenis, nes tai atlikdavo ir anksčiau, o taip pat derinimo procese pačios išgrynino papildomų rodiklių ir dimensijų poreikį, bei patvirtino tokių duomenų pateikimo galimybes.

Agentūra gali įgyvendinti Projektą naudojant turimas technologines priemones.

4. Pasiūlymų įgyvendinimo kaštai (lėšų poreikis einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais bei jo finansavimo šaltinis)

² 2021 m. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu Diversity Development Group atliktas tyrimas „Lygybės duomenys (angl. equality data): duomenų rinkimas, teisinė aplinka ir tobulinimo galimybės“

³ 2021 m. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu Diversity Development Group atliktas tyrimas „Lygybės duomenys (angl. equality data): duomenų rinkimas, teisinė aplinka ir tobulinimo galimybės“, 28 psl.

Valstybės duomenų agentūros preliminariais skaičiavimais, Projektu teikiams pasiūlymams įgyvendinti reikalingas bendras minimalus Valstybės duomenų agentūros papildomų darbuotojų skaičiaus poreikis yra 2 etatai, kuriems reikalingi papildomi 62 tūkst. eurų kasmet.

Pagrindiniai darbai priėmus Projektą:

- Statistinės informacijos poreikio, siekiamų statistinių rezultatų nustatymas; administracinių ir kitų duomenų šaltinių analizė; dokumentacijos, reikalingos perimamiems statistiniams tyrimams parengimas – 430 val.
- Statistiniams tyrimams ir jų rezultatams taikomų reikalavimų ir standartų (reglamentų, metodologinių dokumentų ir pan.) nagrinėjimas; statistinių rezultatų, rodiklių, kintamųjų projektavimas; techninių užduočių, specifikacijų statistinių duomenų rinkimo, statistinės informacijos sklaidos priemonėms sukurti, rengimas; poveikio duomenų apsaugai vertinimas; statistinių duomenų apdorojimo ir analizės metodologijos parengimas – 600 val.
- Administracinių duomenų rinkimo programinės įrangos kūrimas, pritaikymas pagal duomenų teikimo sutartis ir specifikacijas; administracinių duomenų patikrinimo pagal nustatytas taisykles priemonių sukūrimas ir priežiūra; statistinių duomenų apdorojimo ir analizės, statistinės informacijos sklaidos programų kūrimas pagal technines užduotis ir specifikacijas; sukurtų priemonių testavimas; techninės dokumentacijos ir programų naudojimo instrukcijų parengimas; programų naudotojų mokymai ir konsultavimas – 1260 val.
- Administracinių duomenų paėmimas, kokybės tikrinimas, redagavimas, praleistų reikšmių įrašymas; statistinių duomenų jungimas, nuasmeninimas, tikrinimas ir tinkamumo patvirtinimas – 720 val.
- Rezultatų tikrinimas atitikties kokybės reikalavimams; lyginimas su kitais statistiniais duomenimis; gilesnė gautų rezultatų analizė ir jų interpretavimas: laiko eilučių analizė, suderinamumo, palyginamumo, revizijų analizė; galutinių rezultatų parengimas, peržiūra ir tinkamumo sklaidai patvirtinimas; archyavimas; statistinės informacijos ir metaduomenų rengimas ir teikimas ES statistikos tarnybai bei tarptautinėms organizacijoms – 542 val.

5. Laukiamas rezultatas ir nauda bei juos patirsiantys subjektai ir asmenų grupės

Aktuali ir kokybiška statistinė informacija siekiant efektyviai formuoti lygių galimybių, moterų ir vyrų lygių galimybių sričių politiką – faktais ir statistine informacija grindžiama politika, tikslingiau užtikrinamos lygios galimybės visiems. Dalyvaujant ES institucijų veikloje, nuolat yra akcentuojama, kad tikslūs ir palyginami duomenys yra svarbūs, kad politikos formuotojai ir visuomenė galėtų įvertinti pažeidžiamų ir marginalizuotų visuomenės grupių patiriamos diskriminacijos mastą ir pobūdį. Tai leidžia politikos formuotojams geriau rengti, pritaikyti, stebėti ir vertinti politiką, o pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 29 straipsnio 1 dalį, ministerija steigama valstybės politikai formuoti, taip pat jos įgyvendinimui organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti ministrui pavestose valdymo srityse. Be kita ko, duomenys apie lygybę sudaro sąlygas sukurti veiksmingas kovos su diskriminacija ir atskirtimi priemones, parodo galimas struktūrinės diskriminacijos apraiškas, dėl kurių gali būti pradedamas tyrimas dėl lygių galimybių pažeidimo.

Poreikis gerinti patikimų ir palyginamų duomenų rinkimą ES ir nacionaliniu lygmenimis taip pat buvo pabrėžtas keliuose Europos Komisijos iniciatyvose⁴. Be to, lygybės duomenų rinkimas yra skatinamas ir kituose tarptautiniuose dokumentuose, tokiuose kaip Konvencija dėl visų formų diskriminacijos prieš moteris panaikinimo, Pekino deklaracijoje ir veiksmų platformoje, Tarptautinė konvencija dėl visų formų rasinės diskriminacijos panaikinimo ir kt.

6. Rodikliai, pagal kuriuos bus stebimas sprendimo įgyvendinimas

Projekte numatytų rodiklių paskelbtų Oficialiosios statistikos dalis 2027 m. sausio 1 d. – 100 proc.

7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos⁵ nuostatų įgyvendinimas

⁴ Įskaitant [Lygių lygybės strategiją](#), [ES romų strateginį planą](#) ir [Kovos su rasizmu veiksmų planą](#), [Lygybės Sąjunga. 2021–2030 m. asmenų su negalia teisių strategiją](#), [ES 2022–2027 m. vaiko teisių strategiją](#).

⁵ Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2024 m. gruodžio 12 d. nutarimu Nr. XV-54 „Dėl Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“.

Projektu iš dalies įgyvendinamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 448, 449, 451, 455 punktų nuostatos.	
8. ES teisės aktų perkėlimas ir (ar) įgyvendinimas	
Projektu neperkeliami ir neįgyvendinami ES teisės aktai.	
9. Notifikavimas⁶ Europos Komisijai	
Projektas nenotifikuotinas Europos Komisijai.	
10. Pranešimas⁷ Europos Komisijai dėl paslaugų teikimo laisvės	
Pranešimas dėl Projekto Europos Komisijai nėra teiktinas.	
11. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas	
Vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, 4 punktu, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas neatliekamas.	
12. Teisės aktai, kuriuos reikės priimti, pakeisti arba pripažinti netekusiais galios	
Pritarus Projektu teikiama pasūlymams, kitų teisės aktų priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.	
13. Informacija apie sąvokų ir jas apibrėžiančių terminų įvertinimą Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka	
Projektu nekeičiamos galiojančios sąvokos ir (ar) jų apibrėžtys ir nesiūloma apibrėžti naujų.	
14. Konsultavimasis su visuomene	
Netaikoma.	
15. Derinimas su suinteresuotomis institucijomis ir visuomene	
15.1. Derinimo būdas	Projektas paskelbtas TAIS.
15.2. Suinteresuotos institucijos ir suinteresuoti asmenys, pateikę pastabų ir pasiūlymų	Pridedamas priedas Nr. 2.
15.3. Derinimo terminas	12 darbo dienų.
15.4. Derinimo rezultatai	Projektas patikslintas pagal suinteresuotų institucijų (Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, Higienos instituto, Lietuvos kalėjimų tarnybos, Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos, Asmens su negalia teisių apsaugos agentūra prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, VĮ „Registru centras“ ir kt.) pastabas ir pasiūlymus, kitos institucijos projektą suderino be pastabų (Lietuvos Respublikos finansų ministerija, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija, Lietuvos savivaldybių asociacija, Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba). Darbinis rodiklių sąrašo variantas, kuris buvo siūstas derinimui kartu su Projektu bus panaudotas rengiant lygybės statistinio tyrimo metodiką, lygybės statistinio tyrimo kintamųjų-rodiklių sąrašą ir lygybės rodiklių metainformaciją.

⁶ Pagal Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių patvirtinimo“, reikalavimus.

⁷ Pagal Lietuvos Respublikos paslaugų įstatymo ir Pranešimų ir informacijos apie nustatomus įsisteigimo arba nustatomus ar panaikinus paslaugų teikimo laisvei taikomus reikalavimus teikimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. lapkričio 30 d. nutarimu Nr. 1389 „Dėl pranešimų ir informacijos apie nustatomus įsisteigimo arba nustatomus ar panaikinus paslaugų teikimo laisvei taikomus reikalavimus teikimo“, reikalavimus.

15.5. Apibendrinti derinimo rezultatai	Pridedamas priedas Nr. 2.
16. Projekto iniciatorius	
Ministerija.	
17. Projekto rengėjai	
Projektą parengė Ministerijos Lygių galimybių, moterų ir vyrų lygybės grupė (vadovė – Jolanta Sakalauskienė, tel. +370 614 19075, el. p. jolanta.sakalauskiene@socmin.lt, kontaktinis asmuo – vyresnioji patarėja Sandra Čergelytė, tel. +370 649 56850, el. p. sandra.cergelyte@socmin.lt).	
18. Kita, Ministerijos nuomone, reikalinga informacija	
Projektas patikslintas pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2024 m. gruodžio 11 d. išvadoje Nr. NV-3344 ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos grupės 2024 m. gruodžio 12 d. rašte Nr. NV-3349 pateiktas pastabas ir pasiūlymus ir darbo tvarka suderintas su Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos specialistais.	

PRIDEDAMA:

1. Projektas, 26 lapai.
2. Apibendrinti derinimo rezultatai, 3 lapai.
3. Derinimo darbo tvarka rezultatai, 115 lapų.
4. Suinteresuotų institucijų išvados, 262 lapai.

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Inga Ruginienė

Sandra Čergelytė, tel. +370 649 56850, el. p. sandra.cergelyte@socmin.lt